

Gondolatok a fehérvárcsurgói Károlyi-kastélyban rendezett „A haza nem hitbizomány – a királyhű Károlyi” című kiállítás elé

Nagyapámat nem ismertem, ő 12 évvel születésem előtt halt meg.

De persze nagyanyám sokat mesélt róla és a családkunkról, ami felkeltette kíváncsiságomat.

Gyerekkoromban kerestem a francia lexikonokban, hogy van-e valami « Károlyi » név alatt. Mindig is csak Károlyi Mihályra bukkantam, aki az első magyar köztársasági elnökként volt bemutatva. Persze tudtam, hogy ki volt ő, aki ráadásul keresztapám is volt, de egy kicsit bosszantott, hogy csak róla van szó és nem nagyapámról, akiről tudtam, hogy ő is politikus volt, mégpedig tisztességes és becsületes ember.

Nagyanyám úgyszintén megmutatta nagyapám madeirai naplójának a kéziratát, amit megőrzött, de amely soha nem lett kiadva. Ezt is nagy érdeklődéssel elolvastam.

Azt is tudtam, hogy a madeirai tartózkodása után nagyapám családjával együtt két évet töltött a spanyolországi Lequeitióban a királyi család mellett, és hogy később Habsburg Ottó befogadta az Aranygyapjas Rendbe.

De ez a 60-as évek elején volt, amikor Magyarország számunkra nem létezett, úgyhogy ezt érdekes történelmi eseményeknek vettem, de nem volt vele mit kezdeni.

Amikor viszont 1964-ben Habsburg Ottó Párizsba látogatott a frissen írt *L'Extrême-Orient n'est pas perdu* (A Távol-Kelet nincs elveszve) című könyvének bemutatójára, elszántam magam, és elmentem. Az előadása végén leült egy asztalhoz, és kezdte dedikálni a könyvet a közönségnek. Én is beálltam a sorba. Amikor hozzáértem, bemutatkoztam magyarul: « Károlyi József unokája vagyok ». Erre mintha rugón ült volna, felpattant a székéből, felállt, kezét adott nekem és hosszasan rázta, ismételve magyarul: « Nagyon örülök, nagyon örülök », és a dedikációt csak « Ottó »-val írta alá, ékezet nélkül a második ó-n, így adva értésemre, hogy uralkodóként, magyarul dedikál.

Mélyen meghatott, hogy egy alig 18 éves fiú előtt a közvetlenség ilyen jeleit mutatja az oly nagy nemzetközi becsben tartott főherceg. Ekkor jöttem rá, milyen nagy tiszteletben tarthatta nagyapámat.

*

Évekkel később, a rendszerváltozás után, amikor « visszajöttünk » Magyarországra, és nagyapám tiszteletére megalapítottuk a Károlyi József Alapítványt, megkértem Ottót, hogy legyen Alapítványunk tiszteletbeli elnöke, amit habozás nélkül elfogadott, és élete végéig nagy figyelemmel kísérte Alapítványunk működését, sok tanáccsal ellátott, segített források felderítésében. Mindenről tájékoztattam, és azokban az években szoros leveleztem. Végül meghívásomra 1999-ben eljött Fehérvárcsurgóra, ahol a képviselőtestület nagy tisztelettel fogadta, és csak azért nem kapott díszpolgári címet, mert annak idején a településre vonatkozó szabályok ezt nem tették lehetővé. Természetesen megmutattuk neki a kastélyt is, ahol azonban csak egy pár romos szobában tudtuk fogadni.

1996-ban kiadtuk nagyapám *Madeirai emlékeit*, kiegészülve az életrajzával, melyet Erdős Ferenc, a Fejér Vármegyei Levéltár akkori igazgatója közösen írt meg gróf Nyáry Zsigmond történész barátunkkal. Megkértem Ottót, hogy írja meg az előszót. Ezt örömmel megtette, és meg is toldotta egy rövid megemlékezéssel a Lequeitióban töltött időről. A könyvet később franciára is lefordítottuk, hogy ne csak Magyarországon ismerkedjen meg a közönség a benne leírtakkal.

*

Mindez nagy örömmel és büszkeséggel töltött el, és tölt el ma is. Sikerült rendbe tenni nagyapám hírnevét. Sikerült bekapcsolódni a családunk és a Habsburg család viszonyába, nem úgy, mint egy eltűnt múltnak a nosztalgikus visszaidézését, hanem megadva ennek a kapcsolatnak a mai értelmét.

Amire a legbüszkébb vagyok, azt tulajdonképpen nagyapám maga írta meg a megemlékezésében: « *nem politikai ambíciók, vagy nagyravágyás vittek engem az ő [= a király] útjába, hanem az őseinktől örökölt hagyományos, alkotmányos királyhűség, melyet az októberi forradalmi szellemmel szemben a hitemhez és hazámhoz ragaszkodással együtt legdrágább kincsemként őrzök* ».

A mai világban ugyanis – de az előbbiben is – az emberek azért közeledtek az uralkodóhoz, vagy a hatalmat gyakorlóhoz, hogy ebből valami hasznót szerezzenek maguknak. Nagyapámnál ez fordítva volt: akkor közeledett az uralkodóhoz, amikor utóbbi már semmin nem uralkodott, annyira szegény ember volt, hogy 1921 októberében, a királyi családot Tatárról Tihanyba a fogságba szállító vonatot a fehérvárcsurgói vasútállomáson leállították, nagyapám és nagyanyám beszálltak, és bevitték a család részére az élethez legszükségesebb tárgyakat: meleg ruhát, fehér- és ágyneműt, élelmiszert: mert mindent nélkülöztek.

(Halkan mondom, hogy amikor majd a MÁV-nak sok pénze lesz, érdemes lenne a romos állapotban lévő és használaton kívül álló kis fehérvárcsurgói vasútállomást eredeti állapotában rekonstruálni, hogy méltó emléket lehessen állítani a 104 évvel ezelőtt ott zajlott történelmi eseménynek...)

A politikai nézeteltérése Mihály féltestvérével szörnyű lelkipurdalásokat okozott nagyapámnak. Végrendeletében meg is írja, hogy « *midőn ezen két érzelem – a testvéri szeretet és a haza féltése – egymással szembe került, sok keserű órát éltem én keresztül* ».

Ezért családom legnagyobb örömére szolgál, hogy ez a vándorkiállítás – megragadva az alkalmat, hogy nagyapám egykori rezidenciáján kerül megrendezésre – feleleveníti és megörökíti mindazokat a szálakat, melyek a Károlyi és a Habsburg családot ma is összekötik.

Károlyi György

Fehérvárcsurgó, 2025. július 4.